

OCTUBRE/DESEMBRE 2004

NÚM. 8

Línia

Butlletí informatiu
UNIVERSITAT
POMPEU FABRA

TRES DISTINCIONS A LA QUALITAT DOCENT

La UPF va obtenir tres dels vuit premis a títol col·lectiu de la distinció Jaume Vicens Vives a la qualitat docent universitària, que atorga el govern de la Generalitat de Catalunya a proposta del DURSI. Les distincions es van lliurar durant l'acte d'inauguració del curs acadèmic 2004-2005 de les universitats catalanes, que va tenir lloc el 27 de setembre a la UPF.

Un primer guanyador va ser l'equip Vila-pompeu, dels Estudis de Ciències Polítiques i Gestió Pública, pel projecte "Vila-pompeu, l'ajuntament virtual", una simulació de la web i la intranet d'un ajuntament català que actua d'instrument de suport a la docència presencial. Miquel Salvador és el director del treball, en què també hi han participat dotze professors més.

El segon projecte guanyador va ser el "Manual d'introducció a la docència: Ho-

ritzó Bolonya", un recull de consells basats en l'experiència de professors de reconegut prestigi de la Universitat que enfoca la docència des del nou entorn educatiu europeu, amb una redefinició de la figura del professor i un canvi important de perspectiva. Francesc Pedró és al capdavant d'aquest projecte, que ha comptat amb la col·laboració de dinou docents.

Finalment, també va resultar distingida l'"Experiència pilot dels estudis de Lingüística. Experimentació del nou paradigma docent". Aquests nous estudis, iniciats el curs 2003-2004, van incorporar la tecnologia a un àmbit d'estudi tradicional de lletres com és la lingüística i s'han impartit segons el nou paradigma docent de Bolonya. La direcció acadèmica del projecte ha anat a càrrec d'Àlex Alsina, Toni Badia i Enric Vallduví, amb la participació d'onze professors més.

- 5 Nous estudis de Publicitat i Relacions Públiques
- 8 Homenatge al professor Josep M. Baget Herms
- 10 Dues alumnes de Comunicació Audiovisual guanyen un premi Actual
- 15 La UPF, una de les millors universitats europees en economia
- 16 Atles de mortalitat a Catalunya
- 18 Recerca sobre l'addicció a la nicotina

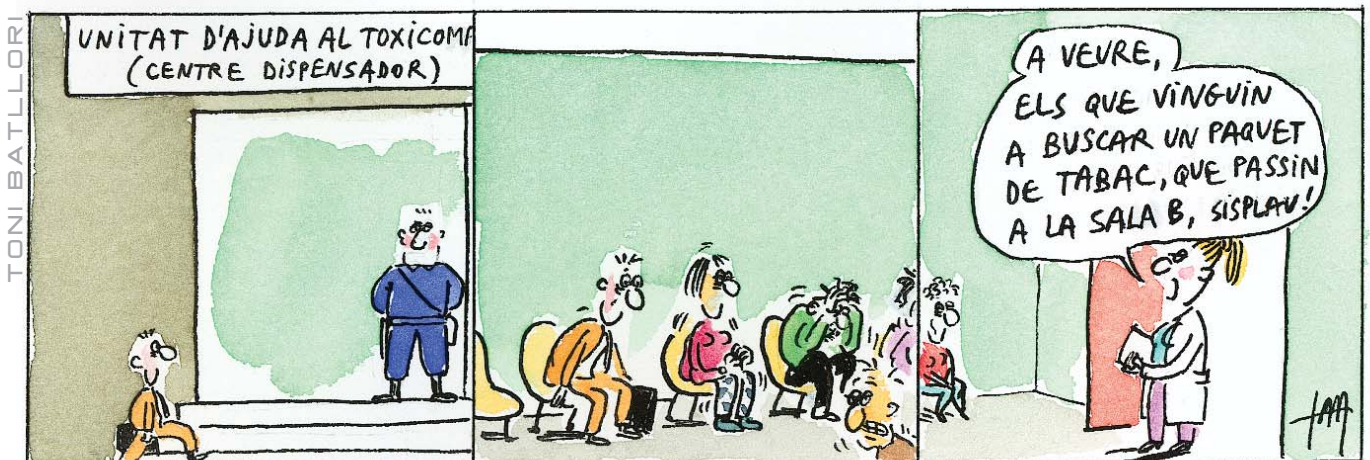
El Govern de la Generalitat ha decidit incrementar els recursos destinats a les universitats per acostar-los als nivells d'inversió en educació, recerca i desenvolupament dels països del nostre entorn més immediat. És una molt bona notícia. Ara bé, si no trobem un model de distribució d'aquests recursos entre les universitats que incentivi realment la qualitat i la millora constant del sistema, tot aquest esforç pot esdevenir eixorc.

El Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) és a punt d'entllestir un nou model de distribució del finançament de les universitats públiques. El model vigent, en funcionament des del 2002, conté aspectes clarament millorables. Seria desitjable que la revisió de l'actual sistema de repartiment dels recursos que la societat destina al finançament del sistema universitari català es fes, en primer lloc, tenint en compte criteris vinculats al conjunt de l'activitat que les universitats realitzen en matèria de formació, recerca i transferència de tecnologia; i, en segon terme, amb una voluntat clara d'incentivar els bons resultats de les universitats. Tot això des de la preservació d'aquells aspectes o institucions que ja han demostrat, de manera contrastada, el seu bon funcionament.

La UPF és partidària d'un nou model de distribució del finançament que, per sobre de tot, estigui plantejat sobre la base de l'assoliment d'indicadors transparents i objectius que reflecteixin, de la manera més efectiva i simple possible, l'activitat i els resultats assolits per cada universitat. Així, pel que fa als aspectes docents defensem que es tinguin en compte indicadors rellevants i demostrables del bon aprofitament dels fons destinats, com, per exemple, el nombre de titulats en el temps previst o l'índex d'inserció laboral dels graduats.

En el camp de la recerca, caldria no obviar els ingressos obtinguts per cada universitat, el nombre de projectes, el nombre de professors implicats en projectes de recerca, o la relació entre trams de recerca i trams de docència. Considerar exclusivament les tesis doctorals lligides com a únic indicador dels resultats de recerca és una visió limitada de l'activitat investigadora que es desenvolupa a les universitats. De la mateixa manera, el nombre de publicacions indexades, amb la ponderació que s'acordi, i el nombre de patents registrades són altres indicadors de qualitat que no es poden deixar de banda en el disseny del nou model de finançament.

Reclamem als representants de l'administració educativa que el disseny definitiu del nou model de finançament de les universitats públiques es basi en aquest plantejament general orientat a la qualitat, perquè només per aquest camí es pot garantir l'eficàcia i l'eficiència dels recursos públics destinats a finançar l'ensenyament superior i la recerca al nostre país.

Millora la valoració del sistema i de l'organització de l'ensenyament

Un estudi comparatiu de les enquestes de valoració del sistema i de l'organització de l'ensenyament de la UPF realitzades en els cursos 1998-1999 i 2003-2004 indica una millora generalitzada en el grau de satisfacció dels estudiants, tant pel que fa a la UPF com a universitat com pel que fa als estudis, els serveis, l'organització i els equipaments.

Les enquestes, realitzades per correu en el curs 1998-1999 (amb una mostra de 1.600 estudiants) i per telèfon en el curs 2003-2004 (amb una mostra de 2.500 enquestats), es van plantejar de manera idèntica per garantir la continuïtat de les sèries.

Destaquen les dades següents: la valoració que fan els estudiants de la seva satisfacció pel fet d'estudiar a la UPF (d'una puntuació de 6,1 sobre 9 passa a un 7,3); la valoració amb relació als estudis propis (d'un 6,1 a un 7,1); la seguretat amb què els estudiants recomanarien a altres persones estudiar a la UPF (d'un 30,2% a un 73%); el nivell d'informació a l'hora d'accedir a la UPF (d'un 4,77 a un 6), o la pèrdua d'importància del Saló de l'Ensenyament pel que fa a la procedència de la informació per accedir a la Universitat (d'un 44,5% passa a un 13,2%).

Pel que fa a altres aspectes que en l'enquesta del curs 1998-1999 es valoraven negativament, destaca la millora en la valoració dels horaris, que, malgrat ser baixa, aprova, igual que el règim de permanència i les assignatures de lliure elecció. Aquests apartats, però, continuen concentrant la major insatisfacció dels estudiants de la UPF.

Per altra banda, una sèrie d'ítems mesurats només en l'enquesta del curs 2003-2004 palesen la satisfacció dels estudiants de primer curs respecte a l'acollida que els proporciona la Universitat, o la gran valoració que mereix el Campus Global, amb un 68,5% d'alumnes que s'hi connecta diàriament.

Com a aspectes menys valorats hi trobem el funcionament de les impressores o el servei de fotocòpies, que de tota manera obtenen una puntuació superior al 5.

Acte d'inauguració del curs 2004-2005

La Universitat Pompeu Fabra va acollir el 27 de setembre l'acte d'inauguració oficial del curs acadèmic 2004-2005 de les universitats catalanes, que va ser presidit per Pasqual Maragall, president de la Generalitat de Catalunya.

En el transcurs de l'acte, que va tenir lloc a l'auditori de l'àgora Jordi Rubió i Balaguer, es va llegir la lliçó inaugural, titulada "Desarrollo embrionario, ingeniería tisular y células madre: el futuro de la medicina regenerativa", a càrrec de Juan Carlos Izpisua Belmonte, director del Laboratori d'Expressió Gènica del Salk Institute for Biological Studies de La Jolla (Califòrnia) i responsable de l'Institut de Medicina Regenerativa de Barcelona-Catalunya.

Prèviament es va fer la lectura de la Memòria del curs acadèmic 2003-2004, a càrrec del vicedirector de Relacions Institucionals i secretari general de la Universitat, Tomàs de Montagut, i el lliurament de diplomes de la UPF i de les distincions Jaume Vicens Vives a la qualitat docent universitària, atorgades pel Consell Interuniversitari de Catalunya. En l'acte també hi van intervenir Mercè Sala, presidenta del Consell Social de la Universitat; Joan Clos, alcalde de Barcelona; M. Rosa Virós, rectora de la UPF; i Pasqual Maragall, president de la Generalitat.

P. MARAGALL, M. ROSA VIRÓS I C. SOLÀ

Conveni de col·laboració entre la UPF i la Creu Roja

La UPF i la Creu Roja a Catalunya van signar el 27 d'octubre un conveni de col·laboració i cooperació, que permetrà a la Universitat disposar de diferents serveis i accions que porta a terme la institució humanitària.

El conveni de col·laboració, signat per M. Rosa Virós, rectora de la Universitat, i per Joan Badia i Valls, president de la Creu Roja a Catalunya, possibilitarà que els estudiants de la UPF puguin obtenir beques en els diferents cursos de formació que imparteix la Creu Roja dirigits a la població en general, i, també, que puguin fer estades en pràctiques en projectes propis d'aquesta institució.

Amb aquest acord, les dues institucions signants estableixen la possibilitat de formar diferents grups de voluntaris, d'entre el conjunt de la població universitària, per a la seva participació en els programes i les activitats de la Creu Roja, així com la cooperació en matèria de voluntariat social. A més, s'acorda que la Creu Roja disposarà, a partir del setembre del 2006, d'uns espais a la Universitat per ubicar-hi el seu Centre per a la Pau, un espai de promoció de la cultura de la pau i d'exposició dels fons d'art de la Creu Roja.

La Creu Roja és una institució humanitària de caràcter voluntari d'interès públic, que es troba configurada com a auxiliar i col·laboradora en les activitats humanitàries i socials impulsades per les administracions públiques. Entre els seus fins hi figuren, entre d'altres, la recerca i el foment de la pau, la cooperació nacional i internacional, la promoció d'accions de solidaritat, de coo-

Renovació de l'actual carnet universitari

La UPF i Caixa Catalunya van signar un conveni de col·laboració en virtut del qual l'Obra Social de l'entitat financera col·laborarà en el patrocini de les activitats culturals i socials que organitzi la UPF. L'acord, que té una durada de cinc anys i que podrà prorrogar-se anualment, el van signar el 8 de novembre M. Rosa Virós, rectora de la UPF, i Josep Maria Loza, director general de Caixa Catalunya.

En el marc d'aquesta col·laboració entre les dues institucions també es va acordar la renovació de l'actual carnet universitari —igualment emès per Caixa Catalunya—, que, com a principal novetat, incorpora un xip amb prestacions criptogràfiques. Amb una capacitat de 16 Kb, el xip disposa d'un microprocessador que permetrà incorporar certificats digitals, realitzar operacions de signatura electrònica i efectuar pagaments mitjançant el nou estàndard EMV.

El nou carnet universitari de la UPF, que s'oferirà als estudiants de primer, segon i tercer cicle, així com al personal acadèmic i investigador i d'administració i serveis vinculat a la Universitat, permetrà identificar el col·lectiu al qual pertany el titular. La seva introducció s'està fent de manera gradual, i mentre que els estudiants de nou accés d'enguany ja el tenen, els carnets antics s'aniran renovant progressivament.

A petició del titular, el carnet podrà transformar-se en una targeta financera, sense cap cost d'emissió, de manteniment, de comissió o de gestió. El xip criptogràfic possibilita la incorporació de l'aplicació financera EMV, una nova tecnologia que incrementa la seguretat de les transaccions. La targeta passa de ser un suport passiu (banda magnètica) a ser un element actiu (xip), que en el procés de pagament pot prendre decisions en funció de paràmetres predefinits.

Nous estudis de Publicitat i Relacions Públiques

La Junta del Consell Interuniversitari de Catalunya va aprovar el 23 de desembre passat la proposta del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) de noves titulacions universitàries que s'impartiran a partir del curs 2005-2006. De les titulacions proposades per les universitats, finalment el DURSI només va acceptar crear-ne tretze, entre les quals hi ha la llicenciatura en Publicitat i Relacions Públiques que impartirà la UPF.

La UPF havia presentat al DURSI una proposta més àmplia de nous estudis sustentada en criteris d'elevada demanda i rendibilitat social i centrada en la consolidació dels àmbits de la comunicació i de les ciències de la salut i de la vida. Finalment, i atès que el DURSI no volia cap canvi per al curs vinent, es va consensuar una proposta de mínims que comporta que les quatre universitats de l'àrea de Barcelona impartiran tan sols una nova titulació cadascuna d'elles. Pel que fa a les universitats de la resta de Catalunya, se'ls han concedit més nous estudis en virtut de la voluntat del DURSI de garantir l'equilibri territorial del sistema universitari català.

L'autorització a la UPF d'impartir la llicenciatura en Publicitat i Relacions Públiques el curs vinent suposa potenciar els estudis en l'àmbit de la comunicació que la Universitat ja imparteix a través dels Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual, i permetrà alhora cobrir una demanda social no satisfeta.

La nova titulació suposa un reforç de l'aposta que la UPF ha fet en l'àmbit de la comunicació (tecnologia i continguts) amb la construcció del nou campus de Ca l'Aranyó, que començarà a funcionar a partir del setembre del 2006. Amb l'increment de l'oferta docent en aquest àmbit es rendibilitzarà la inversió feta i es podrà posar a disposició d'un major nombre d'estudiants una oferta ampliada i transversal en el camp de la comunicació.

ENTREVISTA A JUDIT FREIXA,

coordinadora del llibre *Llengua catalana i neologia*

Judit Freixa (Gironella, 1965) és doctora en Filologia Catalana per la UB i professora de Terminologia i Neologia de la Universitat Pompeu Fabra des de l'any 1994. Conjuntament amb Elisabet Solé, ha coordinat el llibre *Llengua catalana i neologia*, publicat recentment per l'editorial Meteora. Es tracta d'una obra col·lectiva, fruit de la col·laboració de vint persones pertanyents a l'Observatori de Neologia (OBNEO), de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA). L'OBNEO és un grup de recerca dirigit per Teresa Cabré i actualment coordinat per Rosa Estopà, que fa quinze anys que treballa en l'estudi i l'anàlisi de la neologia d'àmplia difusió, tant en català com en castellà, amb objectius teòrics i aplicats.

○ Les darreres setmanes els mitjans de comunicació han parlat molt del vostre llibre. Us ha sorprès aquest gran ressò mediàtic? A què l'atribuiu?

Ens ha sorprès, i molt gratament, perquè publicacions anteriors de l'Observatori no havien tingut tant ressò. Suposo que hi ha intervingut el fet que el llibre aparegués en un moment en què els mitjans de comunicació estaven parlant molt del català: l'IEC havia fet públics uns comentaris sobre la supervivència de la llengua, i s'acabava de lliurar la Constitució europea en doble versió (catalana i valenciana, segons el govern central). Però segur que també va ser determinant la feina de difusió duta a terme per l'editorial Meteora.

○ En els vuit capítols de la primera part del llibre descriu els diferents processos de la creació lèxica en català. Quins són els mecanismes més productius actualment per crear neologismes en la nostra llengua?

La derivació, que és la manera més productiva de crear paraules en general. Però també s'observa una elevada presència de noves paraules formades per composició, sintagmació o manlleu. La bona notícia dels resultats del llibre és que el català està innovant molt amb les regles pròpies de la llengua, perquè seria problemàtic que,

com a llengua minoritzada, ho fes sobretot a partir del recurs d'agafar paraules de les altres llengües, o sigui, del manlleu.

○ Parlant dels manlleus, també els dediqueu un apartat de l'obra. Creus que aquest procés d'agafar paraules d'altres llengües és beneficiós per al català? Els manlleus, provinents sobretot de l'anglès i del castellà, representen aproximadament un 20% del total dels neologismes que recollim des de l'Observatori. És un recurs d'innovació lèxica o d'increment del cabal lèxic que tenen totes les llengües, i el fet de fer servir aquest recurs al costat de les regles pròpies de la llengua (i no pas en detriment d'aquestes regles) justament demostra un bon estat de salut lingüística. De totes maneres, però, hem de tenir en compte que els resultats que donem en aquest treball són una fotografia parcial del català, ja que fan referència bàsicament a textos dels mitjans de comunicació, que majoritàriament han passat per un servei de correcció. I aquesta fotografia parcial que hem obtingut amb aquestes dades és bona, dona una bona imatge de la vitalitat del català. El que no podem afirmar és que la llengua, tota ella, tota sencera, en totes les situacions comunicatives i en tots els tipus de textos, tingui aquesta bona salut.

○ Els criteris que heu seguit per fer el recull de neologismes de l'obra és el lexicogràfic, és a dir, que les paraules no estiguin recollides al *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC) de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) ni al *Gran diccionari de la llengua catalana* (GDLC) d'Enciclopèdia Catalana. Alhora, alguns dels neologismes que aneu recollint s'incorporen posteriorment a aquests diccionaris, que es van actualitzant. Ens pots explicar una mica tot aquest procés?

De fet, quan va néixer l'Observatori de Neologia (perquè l'Observatori va néixer el 1988 a la Universitat de Barcelona) la nostra idea amb la recollida de neologismes era obtenir una visió de com anava innovant el català, i la voluntat era l'actualització lexicogràfica. Que els diccionaris es poguessin servir d'aquestes dades que nosaltres recollíem per anar-se actualitzant. Cada any des del començament hem tingut una subvenció de la Secció Filològica de l'IEC i regularment els fem arribar tots els materials, de manera que són ells, com a acadèmia de la llengua, que decideixen si algunes d'aquestes unitats ja poden passar a formar part del diccionari.

○ Quan es pot dir que una paraula deixa de ser un neologisme? Nosaltres treballem amb un criteri lexicogràfic, que és el més objectiu, i que

HOMENATGE AL PROFESSOR JOSEP M. BAGET HERMS

Els Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra van organitzar un acte d'homenatge a Josep M. Baget Herms, professor dels Estudis de Comunicació Audiovisual de la UPF, periodista i degà de la crítica televisiva espanyola, que va morir el passat 8 de setembre a l'edat de 60 anys.

L'acte, celebrat el 13 d'octubre a l'auditori de l'edifici Rambla, va comptar amb les intervencions de Sergi Schaaff, realitzador i professor dels Estudis de Comunicació Audiovisual; Mònica Terribas, professora dels Estudis de Periodisme; Francesc Escribano, director de TV3, i Víctor Amela i Ramon Solanes, periodistes. Domènec Font, degà dels Estudis de Comunicació Audiovisual, va ser l'encarregat de fer-ne la presentació.

Josep M. Baget, doctor en Ciències de la Informació per la UAB, va iniciar la seva etapa a la UPF l'any 1995, on es va fer càrrec de les assignatures Història dels Gèneres Audiovisuals i Història de la Televisió. També impartia l'assignatura Televisió de Qualitat en el doctorat en Comunicació Social.

Baget combinava la seva activitat docent amb la de crític televisiu. Els seus primers articles dins d'aquest camp es van publicar al desaparegut diari *El Correo Catalán*. Però ha estat a *La Vanguardia* on ha deixat la seva màxima empremta: des de l'any 1978 hi va col·laborar amb un article diari, i en va escriure un total d'11.000. També és autor de diferents llibres sobre el mitjà televisiu i va col·laborar amb nombroses revistes, com ara *Imagen y Sonido*, *Serra d'Or*, *Oriflama*, *Canigó*, *Gaceta Ilustrada*, *Diario 16* i *Tèle-programa*.

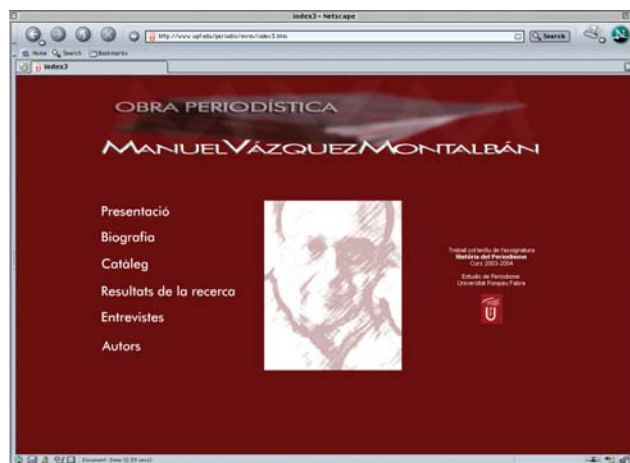
ALUMNES DE PERIODISME CREEN UNA WEB SOBRE L'OBRA PERIODÍSTICA DE VÁZQUEZ MONTALBÁN

Alumnes dels Estudis de Periodisme de la UPF han creat un portal web que recull l'obra periodística del desaparegut escriptor Manuel Vázquez Montalbán (1939-2003), que al llarg de la seva vida va publicar més de 8.000 articles en 37 publicacions diferents.

La investigació s'ha portat a terme a partir d'un treball col·lectiu, que ha comptat amb la participació de 82 estudiants de l'assignatura Història del Periodisme del curs 2003-2004 i la coordinació de dos professors. El seu objectiu ha estat elaborar un catàleg exhaustiu dels articles de premsa que Vázquez Montalbán va publicar en diaris i revistes de Barcelona i Madrid.

La pàgina web "Obra periodística de Manuel Vázquez Montalbán" (www.upf.edu/periodis/mvm/) està estructurada en diferents seccions: presentació de l'estudi, biografia, catàleg de publicacions, resultats de la recerca, entrevistes a diferents companys periodistes i alumnes autors de l'estudi.

Aquesta investigació, realitzada pels alumnes de Periodisme, es va començar a gestar a principis de novembre de l'any 2003, poc després de la mort de l'escriptor, i s'emmarca en una línia de recerca sobre autors de la Transició que l'Àrea d'Història del Periodisme de la UPF va iniciar el 2001. Ha comptat amb l'ajuda de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i la col·laboració de l'àrea d'Innovació Docent dels Estudis de Periodisme de la Universitat.

JOAN FRANCESC MIRA INAUGURA EL CURS DE TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

La conferència inaugural de l'inici de curs de la Facultat de Traducció i Interpretació va anar a càrrec de Joan Francesc Mira, professor de la Universitat Jaume I de Castelló i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2004, que va pronunciar la conferència "Dogma i literatura: el Nou Testament com a clàssic grec".

Joan Francesc Mira i Casterà (València, 1939) és escriptor, traductor, antropòleg, sociòleg i professor universitari. És l'autor de diversos treballs dins de l'àmbit de la crítica i teoria literària, i també d'un gran nombre d'estudis i investigacions de caràcter assagístic al voltant de l'antropologia, la sociologia i l'etnografia.

En els darrers anys, Joan Francesc Mira ha continuat aconseguint importants distincions a la seva trajectòria professional: *València per a veïns i visitants* va ser considerat el millor llibre valencià del 1999 per la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana; la traducció, la introducció i les notes de la *Divina Comèdia* li valgueren el premi de la Crítica Serra d'Or, i la Medalla d'Or de la Ciutat de Florència, el 2001; i una novel·la inspirada en la Divina Comèdia, *Purgatori*, va guanyar el premi Sant Jordi 2002. Finalment, cal destacar que el passat 8 de juny Òmnium Cultural el va honorar amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

LA DIRECTORA DE RTVE OBRE EL CURS DELS ESTUDIS DE PERIODISME I DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

Carmen Caffarel, directora general de Ràdio Televisió Espanyola (RTVE) des del passat mes d'abril, i catedràtica de Comunicació Audiovisual a la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Rey Juan Carlos de Madrid, va ser l'encarregada d'inaugurar el nou curs dels Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual, amb la lliçó titulada "La radiotelevisión pública, una necesidad social".

Dins del món universitari, a part de dirigir diferents tesis doctorals, cursos de doctorat i postgraus, ha ocupat diversos càrrecs de gestió: ha estat vicedegana d'Alumnes i Relacions Internacionals de la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Complutense entre el 1994 i el 1998; vicerectora d'Alumnes i Relacions Internacionals de la Universitat Rey Juan Carlos entre el 2001 i el 2002, i directora del Departament de Ciències de la Comunicació d'aquesta última.

A més d'haver publicat més d'una vintena de llibres i monografies i d'haver col·laborat en diferents estudis sobre informació de gènere i tractament informatiu de la violència domèstica contra les dones, en el camp de la investigació la directora de RTVE ha coordinat la publicació de diferents volums sobre fenòmens comunicatius en les ciències socials i naturals, com ara *El estado de la investigación en comunicación en España desde 1977 a 1987* o *Fundamentación teórica de las ciencias de la comunicación*.

DUES ALUMNES DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL GUANYEN UN PREMI ACTUAL

Les alumnes dels Estudis de Comunicació Audiovisual Alba Mora i Anna Sanmartí van guanyar el premi Actual 2004 en la seva categoria Catalunya, amb el documental *Memories Without Rememberers* (*Memòries oblidades*), un reportatge que narra la dissolució cultural d'una tribu índia.

El guardó, que va recollir el coordinador de projectes dels Estudis, Manel Jiménez Morales, va ser lliurat en el transcurs d'una gala celebrada el passat 20 d'octubre al Palau de la Música Catalana. L'entrega dels premis va anar a càrrec de Josep Bargalló, com a president en fun-

cions de la Generalitat de Catalunya; Joan Majó, president de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV), i Francesc Escribano, director de Televisió de Catalunya (TVC).

Els premis Actual de Televisió de Catalunya van ser instituïts el 19 de juny de 1990 per la CCRTV amb l'objectiu de recompensar la investigació i la imaginació periodística. Consten de dues categories: Internacional, dotada amb 6.000 euros, adreçada a produccions estrangeres, i Catalunya —en la qual les alumnes de la Universitat han resultat guanyadores—, amb una dotació de 3.000 euros.

Memories Without Rememberers recull el ràpid procés de dissolució cultural dels homes i dones de la tribu dels Lanjia Sora. El documental explica com des de l'arribada, a mitjans dels anys vuitanta, dels missioners cristians a la vall on viu la tribu índia, un 95% del jovent s'ha convertit a la nova religió i només els ancians continuen celebrant els rituals i les tradicions xamàniques. El reportatge, de 27 minuts de durada, es va estrenar al juny del 2004 i va representar el treball de fi de carrera de la llicenciatura en Comunicació Audiovisual de les dues alumnes. Està previst que s'emeti durant els pròxims mesos per TV3.

L'IULA ORGANITZA TRES TROBADES INTERNACIONALS AL VOLTANT DE LA TERMINOLOGIA

El grup de recerca IULATERM, pertanyent a l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA) de la UPF, va organitzar entre el 24 de novembre i el 2 de desembre tres trobades d'àmbit internacional sobre terminologia. Multitud d'experts van debatre al voltant d'aquesta disciplina, que actualment s'ha convertit en un element fonamental per a la transmissió d'informació en un món cada vegada més globalitzat.

El 24 de novembre va tenir lloc a l'auditori de l'edifici Rambla la jornada Variació Geolectal i Terminologia, impulsada per IULATERM i Realiter, per debatre al voltant de les variacions terminològiques que presenten les llengües romàniques. El 26 i 27 de novembre va tenir lloc al mateix escenari la II Cimera Mundial de Terminologia, organitzada per IULATERM i per l'Associació Europea de Terminologia (EAT/EAFT) amb el propòsit de desenvolupar nous eixos de cooperació entre entitats terminològiques del món sencer i de fomentar polítiques estatals de suport i cooperació en aquesta matèria.

Finalment, del 29 de novembre al 3 de desembre, va ser el torn per al RITerm 2004. IX Simposi Iberoamericà de Terminologia, celebrat a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i que va portar per títol "La terminologia al segle XXI: contribució a la cultura de la pau, la diversitat i la sostenibilitat". Va estar organitzat, a més d'IULATERM, per RITerm (Red Iberoamericana de Terminologia), el Termcat, l'Institut Joan Lluís Vives i la Secretaria de Política Lingüística del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya.

El Simposi va incloure tot un seguit de conferències plenàries, comunicacions, presentacions de pòsters i taules rodones, que es van articular al voltant de tres eixos temàtics: la pau, la diversitat i el desenvolupament sostenible.

LINDA BABCOCK IMPARTEIX LA LLIÇÓ D'ECONOMIA

La lliçó d'economia que va inaugurar el curs 2004-2005 de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales portava per títol "Women Don't Ask: Negotiation and the Gender Divide" i va ser impartida per Linda C. Babcock, catedràtica d'Economia de la Heinz School de la Universitat Carnegie Mellon (Pittsburg, Pennsilvània). L'acte va tenir lloc el 6 d'octubre, a l'auditori de l'àgora Jordi Rubió i Balaguer del campus Ciutadella.

La professora Babcock és doctora en Economia per la Universitat de Wisconsin i ha estat professora visitant de les universitats de Harvard i Chicago i de l'Institut de Tecnologia de Califòrnia. El seu camp de recerca es troba en la interfície entre l'economia i la psicologia i, en concret, està centrat en l'àmbit de la negociació i la resolució de conflictes.

Darrerament s'ha especialitzat en l'estudi de la relació existent entre la negociació i les diferències de gènere i en l'anàlisi de les reaccions de les persones quan és una dona la que negocia, temes que tracta en el seu darrer llibre, *Women Don't Ask: Negotiation and the Gender Divide* (Princeton University Press, 2003), que es publicarà el proper desembre amb el títol *Las mujeres no piden* (Gestión 2000).

En el seu llibre, escrit conjuntament amb la periodista i escriptora Sara Laschever, Babcock planteja obertament l'existència d'un problema generalitzat: el fet que les dones mai no demanin res i que utilitzin menys que els homes la negociació per aconseguir el que volen, potser perquè han après que la societat pot reaccionar malament davant les dones que exposen les seves necessitats i desitjos.

ROSEMARIE NAGEL OBTÉ UNA DISTINCIÓ PER A LA PROMOCIÓ DE LA RECERCA

Rosemarie Chariklia Nagel, professora titular del Departament d'Economia i Empresa de la Universitat Pompeu Fabra, va obtenir una de les distincions de la Generalitat per a la promoció de la recerca universitària del 2004, dins de la categoria de joves investigadors, en reconeixement als seus treballs en l'àrea d'economia aplicada.

Les Distincions per a la Promoció de la Recerca Universitària, que enguany van complir la seva cinquena edició, es van crear l'any 2000 amb la finalitat d'estimular les activitats de recerca d'alt nivell dels professors investigadors del sistema universitari de Catalunya i dels grups de recerca als quals estan associats. El lliurament dels premis va anar a càrrec de Pasqual Maragall, president de la Generalitat de Catalunya, en un acte celebrat el 5 d'octubre al Palau de la Generalitat.

La professora Nagel podrà dedicar-se de manera prioritària a activitats de recerca durant un període de sis anys. Per portar a terme aquesta tasca, la Universitat rebrà anualment del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) 34.600 euros, que es podran destinar a contractar professorat per cobrir necessitats docents, convidar investigadors d'alt nivell d'altres centres de recerca o a altres despeses del guardonat relacionades amb la seva activitat científica.

Els principals camps d'interès de Rosemarie Chariklia Nagel són l'economia experimental, la teoria dels jocs i l'organització industrial. Treballa en la contrastació de models de comportament individual o d'interaccions estratègiques entre individus mitjançant experiments de laboratori.

JORNADA D'HOMENATGE A L'ESCRITOR XILÈ ROBERTO BOLAÑO

La càtedra UNESCO de Cultura Iberoamericana de la Universitat Pompeu Fabra, conjuntament amb la revista *Lateral* i l'Institut Català de Cooperació Iberoamericana (ICCI), van organitzar del 20 al 22 d'octubre unes jornades d'homenatge a Roberto Bolaño, escriptor xilè mort al juliol de l'any 2003 que va residir els darrers anys de la seva vida a Catalunya.

El simposi va incloure tot un seguit de xerrades al voltant de la figura de Roberto Bolaño, i va comptar amb la participació de diferents filòlegs, crítics, escriptors i editors que d'alguna manera van estar vinculats a l'escriptor xilè.

Destaquen Mihály Dés, director i fundador de la revista cultural *Lateral*, que va publicar diversos escrits de Bolaño abans que saltés a la fama; Frederic Santa-Olalla, posseïdor d'un arxiu documental d'entrevistes, recensions i articles publicats fins ara de Bolaño; Bruno Montané, poeta xilè amic de l'escriptor; o el director i fundador de l'editorial Anagrama, Jorge Herralde, que va publicar la gran majoria de les obres de Bolaño durant els darrers anys de la seva vida, entre elles *Los detectives salvajes* (guanyadora dels prestigiosos premis de novel·la Herralde l'any 1998 i Rómulo Gallegos l'any 1999), *Llamadas telefónicas*, *El gaucho insufrible*, *Amberes* o *2666*.

Roberto Bolaño (Santiago de Xile, 1953 - Barcelona, 2003), després de passar la seva infantesa a Xile, es va veure obligat a exiliar-se a Mèxic arran del cop d'estat de 1973. Aquí, conjuntament amb un grup de poetes, va fundar un moviment d'avantguarda anomenat *infrarealisme*, i va començar a publicar els seus primers treballs. El 1977, però, decideix traslladar-se a Catalunya. Després de passar uns anys a Barcelona, l'any 1984 s'instal·la a la localitat de Blanes. Col·laborador habitual del *Diari de Girona*, va estar afectat en els darrers anys de la seva vida per una malaltia irreversible.

SHIZUTERU UEDA PARTICIPA EN LA JORNADA EL SILENCI I LA FORMA

El Silenci i la Forma. Religió i Art en el Pensament Asiàtic: l'Índia i el Japó és el títol de la jornada que van organitzar el Seminari d'Història de les Religions i l'Institut Universitari de Cultura de la Universitat Pompeu Fabra, conjuntament amb la Casa Àsia, Herder Editorial i el Centre Internacional d'Estudis Místics, i que enguany va comptar amb la presència destacada del mestre de filosofia zen Shizuteru Ueda.

La jornada, que va tenir lloc el 26 d'octubre, va incloure diferents actes: la conferència "Mística i zen", a càrrec de Shizuteru Ueda, professor emèrit de filosofia de la Universitat de Kioto, amb la intervenció de James W. Heisig, professor del Nanzan Institute for Religions and Culture de Nagoya; una altra conferència que portava per títol "Del sensible al suprasensible: l'experiència estètica en la tradició índia", a càrrec de K. D. Tripathi, professor de la Universitat Banaras Hindu. Finalment, hi va haver la presentació del llibre *Zen y filosofía*, de Shizuteru Ueda, publicat per Herder Editorial. Hi van intervenir Shizuteru Ueda, James W. Heisig, Raimund Herder i Amador Vega.

Shizuteru Ueda (Tòquio, 1926) està considerat el darrer gran representant de l'Escola de Kioto, una branca de la filosofia zen formulada als anys vint per Kitarô Nishida. Aquesta escola integra les grans tradicions de l'Orient i l'Occident, per configurar una filosofia global a partir del diàleg intercultural i interreligiós entre els dos mons.

Les principals línies d'investigació d'aquest filòsof són la mística medieval europea, el pensament alemany modern, el budisme zen i la filosofia de Kitarô Nishida. Totes elles es veuen reflectides en el llibre que va presentar durant les jornades, *Zen y filosofía* (Herder Editorial), una obra que recull tres assajos: *La práctica del zen*, *La libertad y el lenguaje en el Maestro Eckhart y en el zen* i *El pensamiento de Nishida*.

FERRAN REQUEJO, NOMENAT MEMBRE DE LA JUNTA ELECTORAL CENTRAL

Ferran Requejo, catedràtic de Ciència Política de la Universitat Pompeu Fabra, ha estat nomenat recentment membre de la Junta Electoral Central, una institució encarregada de vetllar per l'objectivitat, la transparència i la igualtat en els processos electorals, a proposta dels grups socialista i d'ERC al Congrés dels Diputats a Madrid.

La Junta Electoral Central és la instància superior de l'administració electoral i n'és l'únic òrgan permanent. És independent, tot i que està vinculada al Congrés dels Diputats pel que fa als mitjans personals i materials.

Està composta per tretze membres: vuit magistrats del Tribunal Suprem, designats mitjançant insaculació pel Congrés General del Poder Judicial, i cinc vocals catedràtics de Dret, de Sociologia o de Ciències Polítiques en actiu (és el cas de Ferran Requejo), designats a proposta conjunta dels partits, les federacions, les coalicions o les agrupacions d'electors que tenen representació al Congrés dels Diputats.

Ferran Requejo dirigeix actualment el programa de doctorat en Ciències Polítiques i Socials i el grup de recerca en Teoria Política de la UPF. Ha estat, també, membre del Comitè Executiu del European Consortium for Political Research (1997-2003) i de la junta directiva de l'Associació Espanyola de Ciència Política (AECPA), i és membre del Comparative Federalism Research Committee (International Political Science Association, IPSA).

La seva recerca se centra en la democràcia, el liberalisme polític i el federalisme en societats de pluralisme cultural. És col·laborador habitual de molts mitjans de comunicació, entre ells els diaris *La Vanguardia*, *El País* o *Avui*.

EL COL·LEGI D'ECONOMISTES DE CATALUNYA DISTINGEIX GUILLEM LÓPEZ

El professor de la UPF Guillem López i Casasnovas ha estat nomenat col·legiat de mèrit del Col·legi d'Economistes de Catalunya. Aquesta distinció (que anteriorment han obtingut economistes com Antoni Serra Ramoneda, Andreu Mas-Colell, Pasqual Maragall o Josep Oliu, entre d'altres) reconeix la seva tasca investigadora en matè-

ries com ara el mesurament de l'eficiència en el sector públic, la revisió del paper del sector públic en general i en l'àmbit sanitari en particular, el finançament de les hisendes territorials o l'impacte de la nova immigració en el territori. També valora la seva activitat docent i el seu mestratge en l'ensenyament de l'economia de la salut i en la gestió pública.

L'acte oficial del seu nomenament com a col·legiat de mèrit va tenir lloc l'11 de novembre durant el Sopar de la Jornada dels Economistes 2004, organitzada pel Col·legi d'Economistes de Catalunya i celebrada a Barcelona.

Guillem López i Casasnovas (Ciutadella, 1955) és catedràtic d'Economia de la UPF des del juny de 1992. Dins de la Universitat, ha ocupat els càrrecs de vicerector d'Economia i de Relacions Internacionals, i ha estat degà de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials. Des de 1996 és al capdavant del Centre Especial de Recerca en Economia i Salut (CRES-UPF), des d'on actualment dirigeix el projecte d'avaluació de les polítiques sanitàries de les comunitats autònomes, per encàrrec de la Conselleria de la Presidència de la Generalitat de Catalunya i el BBVA. També és membre del grup d'experts per a la racionalització del finançament de la despesa sanitària, creat per la Generalitat de Catalunya al juliol passat.

LA UPF ÉS UNA DE LES MILLORS UNIVERSITATS EUROPEES EN ECONOMIA

El Departament d'Economia i Empresa ha estat destacat per l'edició europea de *The Wall Street Journal* (WSJ) com un dels millors centres d'excel·lència en economia d'Europa.

Segons *The Wall Street Journal*, la UPF, juntament amb sis centres docents més —la London School of Economics, el University College de Londres, l'Institut d'Economia Industrial de la Universitat de Tolosa de Llenguadoc, la Universitat Bocconi de Milà, la Universitat d'Oxford i la Universitat Lliure de Brussel·les—, ha aconseguit evitar que els economistes europeus amb més talent marxïn a centres nord-americans i ha assolit prou prestigi per atraure bons investigadors d'arreu del món.

Del Departament d'Economia i Empresa, el WSJ en destaca el seu sistema competitiu de reclutament i de promoció. L'oferta de classes en anglès és un altre tret diferencial de la UPF per atraure els millors investigadors estrangers. Així, el Departament compta amb membres que han estat professors a les universitats de Chicago, Harvard o Nova York i a l'Institut Universitari Europeu de Florència.

XII FÒRUM DE FINANCES

El Centre de Recerca en Economia Financera i Comptabilitat (CREFC) i el Departament d'Economia i Empresa de la Universitat Pompeu Fabra, conjuntament amb l'Associació Espanyola de Finances (AEFIN), van organitzar el XII Fòrum de Finances, una trobada que va aplegar professionals, investigadors, docents i estudiants del camp de les finances i la comptabilitat financera i que va tenir lloc els dies 9 i 10 de desembre a l'edifici Roger de Llúria i a l'àgora Jordi Rubió i Balaguer de la Universitat.

El XII Fòrum de Finances va incloure la presentació d'uns noranta treballs, diferents taules rodones i altres activitats al voltant d'àrees temàtiques com ara la banca i les assegurances, la comptabilitat financera, l'economia monetària, les finances corporatives i internacionals, la gestió d'inversions o la valoració d'actius i d'empreses, entre d'altres. També es van convocar un conjunt de premis a contribucions científiques.

CONGRÉS SOBRE LA CONSTITUCIÓ EUROPEA

La Universitat Pompeu Fabra va acollir el 21 i 22 de desembre, a l'auditori de l'àgora Jordi Rubió i Balaguer, el III Congrés de l'Associació de Constitucionalistes d'Espanya (ACE), enguany dedicat a la Constitució europea.

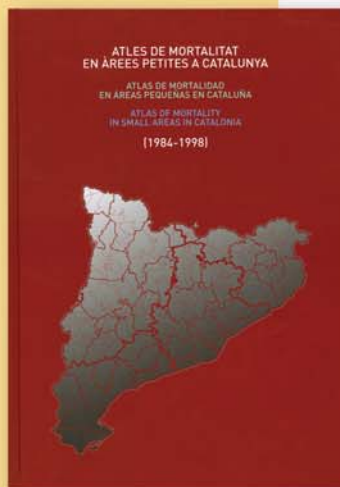
El congrés, dirigit pel catedràtic de Dret Constitucional de la UPF Marc Carrillo, va incloure diverses ponències generals, debats i taules rodones, en què professors experts en dret constitucional de diferents universitats espanyoles van analitzar el nou text constitucional.

LA FISCALITAT DE L'HABITATGE, A DEBAT

El 10 de desembre va tenir lloc a l'auditori de l'edifici França de la UPF el I Congrés Internacional sobre Fiscalitat de l'Habitatge i Despesa Pública, un fòrum de reunió de diferents experts europeus en aquesta matèria. La trobada va abordar la problemàtica de la fiscalitat de l'habitatge, tenint en compte l'actual context europeu i el fenomen de la globalització, així com el fet que es tracta d'una disciplina que constitueix un instrument de configuració social que supera la dimensió estrictament econòmica.

El congrés va ser organitzat conjuntament per la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat Oberta de Catalunya i la Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autònoms i Locals, amb el finançament del Ministeri d'Educació i Ciència, atorgat al projecte d'investigació "Fiscalitat de l'habitatge i despesa pública", dirigit per Antònia Agulló, degana de la Facultat de Dret de la UPF.

ATLES DE MORTALITAT A CATALUNYA

Un equip d'investigadors de la Unitat de Recerca en Salut Laboral de la Universitat Pompeu Fabra ha realitzat l'*Atlas de mortalitat en àrees petites a Catalunya (1984-1998)*, un estudi sobre l'estat i l'evolució de la salut a Catalunya encarregat per la Fundació Jaume Bofill. L'Atlas, dirigit pel professor de la UPF Joan Benach, mostra en 355 àrees geogràfiques —inclosos tots els municipis o agregats de municipis i els districtes sanitaris de Barcelona— el risc de mortalitat i les principals causes de mort en dones i homes.

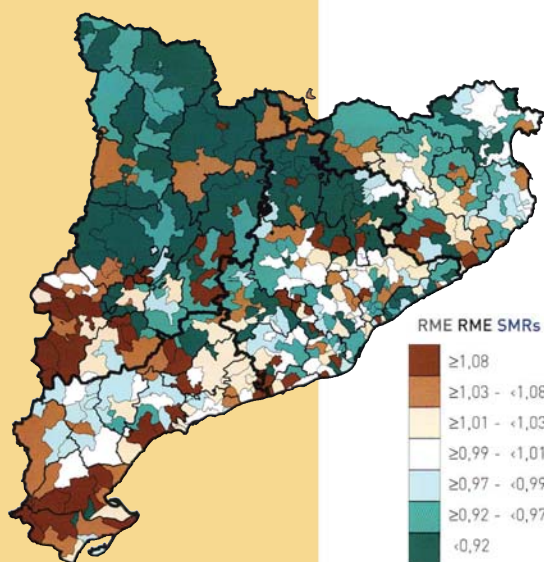
Les malalties cerebrovasculares són la primera causa de mort entre les dones (15,6% del total), tot i que està disminuint des d'abans dels anys vuitanta. La mortalitat, en relació amb totes les causes de les dones, mostra una concentració més gran d'àrees d'alt risc a la meitat sud de Catalunya amb, sobretot, una major mortalitat al sud de Lleida (comarques del Segrià i les Garrigues), al sud (Montsià i Baix Ebre) i nord de Tarragona (Alt Camp i Baix Penedès) i en algunes zones del sud de Girona.

La malaltia isquèmica del cor és la primera causa de mort entre els homes, que acumula l'11,3%. L'índex de mortalitat en relació amb les causes dels homes mostra una distribució territorial molt específica, i les zones amb més mortalitat es troben al litoral de Catalunya. A Girona destaquen el Baix Empordà i la Selva; a la província de Barcelona, les comarques litorals, el Vallès Occidental i el Bages; a la província de Tarragona, les comarques del Tarragonès i el Baix Ebre; i a Lleida, la comarca del Segrià. Al municipi de Barcelona, el risc de mortalitat tant dels homes com de les dones és alt. Es concentra sobretot a les seva zona litoral i nord, concretament als districtes de Ciutat Vella, Sants-Montjuïc, Sant Martí i part de Nou Barris i Sant Andreu.

Per grups d'edat, en les lesions per accidents de trànsit, les taxes més altes es troben en persones d'entre 15 i 24 anys, i en els més grans de 75. En el cas de la sida, el grup d'edat de 25 a 34 anys presenta les taxes més elevades, encara que després es produeix una disminució progressiva.

L'*Atlas* constata que l'evolució general de la mortalitat presenta una tendència a la baixa al llarg dels quinze anys estudiats. No obstant això, hi ha unes zones ben definides que no han evolucionat al mateix ritme: l'àrea de Barcelona (Barcelona ciutat i àrea metropolitana) i les comarques del Vallès Oriental i Anoia, en homes, i els dos Vallès, Osona i Garraf, en dones, són les zones on més empitjora l'evolució de la mortalitat amb relació a la mitjana del país.

El treball ofereix dades suficients als investigadors i professionals de la salut pública per identificar àrees d'alt risc de mortalitat, per esbrinar per què algunes malalties s'agrupen en determinades àrees geogràfiques del país, per plantejar hipòtesis sobre les causes de la mortalitat i de la morbiditat i per ajudar a planificar polítiques de salut pública i prioritzar intervencions socials en les àrees més perjudicades.

MAPA QUE MOSTRA LES RAONS DE MORTALITAT ESTANDARITZADES (RME) PER TOTES LES CAUSES DE MORT EN DONES.

MÉS DADES SOBRE L'EVOLUCIÓ DELS VERTEBRATS

El Grup de Recerca en Informàtica Biomèdica (GRIB), integrat per investigadors de l'Institut Municipal d'Investigació Mèdica (IMIM), de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i del Centre de Regulació Genòmica (CRG), és l'únic grup espanyol d'investigadors que ha participat en la seqüenciació del peix globus i, també, en la del *Gallus gallus*, l'espècie original de gallina de la qual descendeixen tots els tipus de gallines domèstiques. Ambdós treballs van ser portada de la prestigiosa revista *Nature*.

El peix globus, *Tetraodon nigroviridis*, el vertebrat amb el genoma més petit dels coneguts fins al moment, és va seqüenciar i publicar a *Nature* el passat més d'octubre, i fruit de l'anàlisi del genoma d'aquest peix teleostei, es van identificar uns nou-cents nous gens en l'home. En el cas de *Gallus gallus*, es tracta del primer genoma d'au seqüenciat, i la seva posició estratègica en l'arbre evolutiu, entre mamífers i peixos, el converteix en una font d'informació única per a l'estudi de l'evolució dels vertebrats. Els resultats d'aquesta investigació es van publicar el desembre a *Nature*.

La gallina ha estat un important model animal per a l'estudi del desenvolupament dels embrions de vertebrats, i ha jugat també un paper important en l'estudi dels virus i del càncer: el primer virus oncogènic va ser identificat en la gallina. A més de servir d'animal model per estudiar al voltant de 9.600 espècies d'aus actuals, cal tenir en compte que en el context de la interacció de l'home amb el medi ambient, aquesta au domèstica té una gran importància per a la indústria agroalimentària.

L'estudi comparatiu dels genomes de diferents espècies obre una nova i interessant línia de recerca per descobrir molts aspectes, fins al moment desconeguts, de la biologia humana i la medicina. En efecte, mitjançant l'estudi comparatiu del genoma de la gallina amb el dels mamífers seqüenciats fins al moment (la rata, el ratolí, i l'home), s'han pogut identificar seqüències que, tot i que no 'expressen' per a cap proteïna específica, tenen una presència constant tant en aus com en mamífers. Són les anomenades "seqüències conservades", i representen fragments de genoma preservats durant mil·lennis, presents abans de la separació dels mamífers, fa uns 310 milions d'anys. Aquests tipus d'estudis permeten distingir aspectes ancestrals dels mamífers, així com d'altres desenvolupats per aquests gràcies a la innovació i a l'adaptació.

NÚMERO ESPECIAL DE SCIENCE SOBRE ENCODE

El projecte internacional de recerca genòmica ENCODE, acrònim d'*ENCyclopedia Of DNA Elements*, en el qual participa el Grup de Recerca en Informàtica Biomèdica (GRIB) de l'IMIM-UPF-CRG, va ser notícia en un número especial que li ha dedicat recentment la revista *Science*.

La fase pilot del projecte es va iniciar l'any 2003 amb l'objectiu principal d'identificar dins del genoma humà les parts que eren funcionals. Per assolir aquest objectiu va ser essencial desenvolupar eines informàtiques capaces de fer aproximacions predictives experimentals. Va ser ja en aquesta fase inicial que el GRIB es va incorporar al consorci internacional que impulsa el projecte.

En el projecte ENCODE s'està treballant en 44 regions diferents del genoma humà, és a dir, en l'1% del total. Aquests fragments han estat especialment seleccionats perquè presenten gens o zones funcionals i també perquè poden ser comparats amb seqüències d'altres genomes coneguts. Un cop seqüenciat el genoma humà, ENCODE pot jugar un paper decisiu en les subsegüents fases de la investigació del genoma, definint la millor manera d'identificar els seus elements funcionals, la qual cosa constitueix el seu objectiu principal.

UN MILIÓ I MIG DE DÒLARS DEL GOVERN DELS EUA PER A L'ESTUDI DE L'ADDICCIÓ A LA NICOTINA

El National Institute on Drug Abuse (NIDA), organisme de l'Institut Nacional de Salut (NIH) dels Estats Units, ha concedit un ajut d'un milió i mig de dòlars (1.172.000 euros aproximadament) a Rafael Maldonado, director de la Unitat de Neurofarmacologia de la UPF, per dirigir un ambiciós projecte de recerca sobre la vulnerabilitat a l'addicció a la nicotina. L'estudi, que tindrà una durada de cinc anys, comptarà amb la participació d'altres grups de recerca europeus, que seran coordinats des de la UPF pel mateix professor Maldonado.

Una de les característiques dels ajuts del NIDA és que només financen projectes científics de fora del país si aquests duen a terme investigacions que no es poden realitzar als Estats Units. Aquest és el cas del projecte de Maldonado, ja que estudiarà els mecanismes addictius a la nicotina amb models animals modificats genèticament emprant uns models de comportament específics desenvolupats per aquest equip d'investigadors.

L'objectiu de la recerca serà estudiar quin és el substrat neurobiològic que explica la diferent vulnerabilitat individual de patir un procés d'addicció a la nicotina. La investigació, que es realitzarà en ratolins modificats genèticament, estudiarà de quina manera incideix la nicotina en el sistema opiàci endogen, la funció del qual en tots els mamífers és la

de mitigar el dolor, augmentar les emocions positives i facilitar les sensacions gratificants. En definitiva, es pretén conèixer millor quins són els mecanismes que estan implicats en l'addicció a la nicotina i que ens fan més propensos a l'hàbit de fumar tabac.

En una segona etapa, ajudats amb modernes tècniques analítiques de microxips d'ADN, els investigadors esperen trobar quins són els gens involucrats en la vulnerabilitat a l'addicció a la nicotina. S'avaluarà no només la dependència física a la nicotina, sinó també les manifestacions afectives i les modificacions de comportament que provoca la seva presència en l'organisme, com ara els efectes sobre l'estat d'ansietat, la necessitat compulsiva de fumar o les recaigudes després de llargs períodes d'abstinència d'aquesta substància, la qual cosa constitueix un dels aspectes més innovadors d'aquest estudi.

RAFAEL MALDONADO

NOU CONSELL ASSESSOR DE LA CÀTEDRA MUTUAL CYCLOPS EN MEDICINA DEL TREBALL DE LA UPF

La UPF i Mutual Cyclops, Mútua d'Accidents de Treball i Malalties Professionals de la Seguretat Social, han creat el consell assessor de la càtedra Mutual Cyclops en Medicina del Treball. L'acte de constitució d'aquest organ va tenir lloc el 3 de novembre, amb la presència de la consellera de Salut, Marina Geli, en el marc d'una jornada organitzada per aquesta càtedra.

La càtedra Mutual Cyclops en Medicina del Treball va ser creada el 27 d'octubre del 2003 per mitjà d'un conveni de col·laboració entre la UPF i Mutual Cyclops. La càtedra té com a objectius promoure la formació, la recerca i la transferència de tecnologia en el camp de la prevenció de riscos laborals i l'aplicació de la medicina del treball. Amb la finalitat d'incorporar diferents perspectives i sensibilitats en les activitats de la càtedra, ara es crea un consell assessor, en què participaran també, com a membres col·laboradors, altres institucions i empreses interessades en la salut laboral.

Les funcions del consell assessor seran, entre d'altres, assessorar sobre les activitats actuals i les futures línies d'investigació de la càtedra, col·laborar en les tasques docents i en la realització de pràctiques en empreses i institucions, aportar

idees i projectes relacionats amb la salut laboral o contribuir a la programació de les activitats de formació i investigació de la càtedra.

El consell assessor de la càtedra estarà integrat per un representant del Consell de Direcció de Mutual Cyclops i un altre de la UPF. A més, en formarà part un representant designat per cadascuna de les diferents institucions i empreses col·laboradores. Les institucions són les següents: Departament de Salut i Departament de Treball i Indústria de la Generalitat de Catalunya; Instituto Sindical de Trabajo, Ambiente y Salud; Societat Catalana de Seguretat i Medicina del Treball; Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo; Escuela Nacional de Medicina del Trabajo de l'Instituto de Salud Carlos III. Pel que fa a les empreses, hi seran presents Areas, S.A., Cespa, Fundació Prevent, Grupo Hera, Reckitt Benckiser España, S.A. i Serunió.

L'acte de constitució del consell assessor va tenir lloc en el marc d'una jornada en què també es va presentar el seu reglament i les activitats de la càtedra durant el 2004. Posteriorment, l'expert en salut laboral Laurent Vogel va pronunciar la conferència "La salut laboral en una Europa ampliada".

LA DIVISIÓ CEL·LULAR S'ATURA DAVANT L'ESTRÈS

L'equip del professor Francesc Posas, conjuntament amb investigadors de la Universitat Internacional de Catalunya, han publicat un treball a la revista *Nature Cell Biology* en què es descriu el mecanisme que utilitzen les cèl·lules de llevat per fer front a una situació d'estrès. Un cop les cèl·lules s'adonen de la situació de perill, activen una via de transmissió de senyals intracel·lulars. Es demostra que una de les funcions d'aquesta via de senyalització cel·lular és l'aturada del cycle cel·lular. El fet que les cèl·lules aturin el seu cycle vital els permet disposar del temps necessari per poder-se adaptar a la nova situació i no patir lesions pel fet d'estar dividint-se en una situació perillosa. La rellevància d'aquest tipus d'estudis resideix en l'enorme importància de les molècules senyalitzadores anomenades MAP quinases, que, en cèl·lules de mamífer, estan involucrades en molts processos patològics.

L'equip d'investigadors liderat per Francesc Posas, recentment guardonat amb el premi EURYI, està integrat per Xavier Escoté i Meritxell Zapater, de la Unitat de Senyalització Cel·lular del CEXS-UPF, i per Josep Clotet, de la Universitat Internacional de Catalunya (UIC).

D'altra banda, "Com les cèl·lules responen a una situació d'estrès" va ser la lliçó inaugural que Francesc Posas va impartir amb motiu de l'inici de curs dels estudis de Biologia, el passat 17 de novembre.

LA INVIABILITAT DE L'IMPERI AMERICÀ

Caterina García Segura i
Àngel J. Rodrigo Hernández

Professors titulars de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals de la Universitat Pompeu Fabra. Editors de l'obra El imperio inviable. El orden internacional tras el conflicto de Irak (Madrid: Tecnos, 2004)

La fi de la Guerra Freda va comportar importants canvis en el sistema internacional. No obstant això, no va qüestionar les estructures constitucionals del sistema internacional, ja que no va posar en entredit l'estat sobirà. El multilateralisme va caracteritzar la política internacional de la primera meitat dels noranta, i el dret internacional es va convertir en l'ordenament jurídic de la comunitat internacional.

L'ordre internacional es va començar a qüestionar quan, després dels atemptats terroristes de l'11-S, l'administració del president Bush va dissenyar una política

exterior imperial. Aquest projecte imperial qüestiona l'ordre vigent des de 1945 perquè abandona el multilateralisme hegemònic i reinterpreta alguns principis bàsics de l'arquitectura normativa de l'ordre internacional, com són el principi de sobirania i la prohibició de l'ús de la força. La sobirania dels estats està condicionada al respecte envers uns valors declarats universals i un model d'estat concret. Els Estats Units s'atribueixen la competència per valorar unilateralment el respecte als mencionats valors i al model d'estat. Tanmateix, l'ús de la força previst implica una reinterpretació del principi de prohibició de l'ús d'aquesta.

La posada en pràctica del projecte imperial, en particular els conflictes i les posteriors ocupacions de l'Afganistan i l'Iraq, mostra que l'ordre imperial és inviable. Aquesta inviabilitat es pot explicar pel seu dèficit de legitimitat, per la seva discutible legalitat internacional i per la incapacitat dels Estats Units per assumir les enormes despeses que comporta.

L'ordre imperial no és legítim perquè la majoria dels membres del sistema internacional no aconsegueixen amb ell els tres objectius bàsics que continuen sent vàlids i irrenunciables: en primer lloc, la preservació de la societat d'estats és posada en dubte per l'amenaça d'actors no estatals que la desafien i contra els quals la força armada de l'hegemon és insuficient; en segon lloc, la suspensió de la sobirania exercida pels estats canalles i les conductes unilaterals de l'hegemon neguen el mateix principi constitutiu de sobirania; en tercer

lloc, no garanteix la pau i comporta un augment de la inseguretat internacional.

En conclusió, els Estats Units han dissenyat unilateralment un ordre que pretenen imposar als seus aliats. Es deixa, per tant, l'hegemon del consens i per invitació, que era en l'ordre anterior, i es converteix en el de l'hegemon per imposició.

El pretès ordre imperial suscita importants problemes de legalitat internacional. D'una banda, la reinterpretació de la sobirania suposa una violació de les dues dimensions del principi d'igualtat sobirana: la substancial –igualtat en el dret– i, el que és més greu, la formal –igualtat davant del dret–, que té un caràcter constituent per a l'ordenament jurídic internacional. D'altra banda, l'ús de la força mitjançant la legítima defensa preventiva és contrària a les normes jurídiques internacionals que les regulen, perquè no respecta els requisits d'immediateza, de necessitat i de proporcionalitat.

Per últim, el pretès ordre imperial és inviable per la incapacitat dels Estats Units d'assumir les enormes despeses militars, econòmiques i polítiques que comporta. La pràctica de la intervenció i reconstrucció de l'Iraq ho ha demostrat.

A més, ha suposat també enormes costos polítics per als mateixos Estats Units, perquè ha erosionat el seu poder tou; per a les institucions internacionals, en particular per a l'ONU, que ha estat el fòrum on s'han manifestat les tensions derivades de l'intent de legalitzar el canvi d'ordre internacional; i per als seus aliats tradicionals, perquè ha suposat una possible fractura entre els Estats Units i Europa, i també entre els mateixos europeus.

Malgrat la inviabilitat de l'ordre imperial, aquest projecte està tenint algunes conseqüències sobre el sistema internacional, sobre els seus principals actors i sobre l'arquitectura normativa que sosté l'ordre internacional. Ara bé, el poder, en ocasions, no és suficient ni per crear noves normes ni per mantenir l'ordre; necessita, a més, legitimitat. L'impacte del projecte imperial no depèn exclusivament de l'hegemon sinó, també, de la reacció de la resta d'estats, de la societat civil global i, en definitiva, de la reacció de la comunitat internacional.